

Körmend IV. Bélától napjainkig – helytörténeti lexikonban

„Azért vagyunk a világon, hogy valahol otthon legyünk benne.” Tamási Áron gyönyörű gondolatának „tétel-igazsága” megkérdőjelezhetetlen, ahogyan az is, milyen erős érzelmi kötődések szükségesek ahhoz, hogy a gondolkodva élő ember a mai fogyasztói társadalomban – amikor a szellemi értékek egyre inkább devalválódnak látszanak – „valahol” ténylegesen otthon érezhesse magát.

Szülőföldünk, szűkebb pátriánk megismerése fontos feladat, ehhez pedig az emlékek „lajstromba vétele” szükséges. Szerencsére számos elkötelezett tanár, könyvtáros, levéltáros, történész, naponta gyakorolt hivatása mellett azt is életfeladatának tekinti, hogy bemutassa települése, városa múltját. Ezeknek a helytörténeti kutatásoknak az eredményei érzelmi és gondolati világokat is föltárnak, vagy legalábbis megsejtetnek az olvasóban, ezáltal segítenek visszamenni a múltba, hogy fölleljük azt a közösséget, amelyet ma is szívesen magunkénak vallunk, vállalunk.

Az emberek nagy része – sajnos – gyakran észre sem veszi, hogy annak a kis közösségnek a hagyományai, amelyben született és felnövekedett, alapvető építőkövei mai életének. A múlt föllevenítése után viszont már tudatos érzések és gondolatok, kifejezésmódok irányítják hétköznapijainkat, és teszik szellemileg gazdagabbá azokat, akik efféle műveltségre támaszkodhatnak. Éppen ezért van szükség olyan munkákra, mint amilyen Vizi László *Körmendi Helytörténeti Lexikona*. A nyugalmazott könyvtárigazgató szerző (1952-től 1993-ig a Körmendi Járási Könyvtár, majd Városi Könyvtár igazgatója volt) sokéves gyűjtő- és kutatómunkájának eredményeként született meg a kötet, amely szócikkeiben minuciózus pontossággal tárja föl Körmend történetét a „korai időktől 2000-ig”. A lexikon a helytörténettel foglalkozók számára ennek okán alapmunka, amely nemcsak továbbgondolkodásra sarkallhatja az olvasót, de a helytörténeti kutatás iránt is kedvet ébreszthet azokban a fiatalokban, akik folytatni akarják Vizi László nemesen szép munkáját, amelyet akár rendhagyó történelemkönyvként is lapozgathat az érdeklődő.

A kötet szócikkei nyomán az olvasó izgalmas, képzeletheli, történelmi séta részese lesz, ennek során pontosan körvonalazódik a Vas megyei város élete, történelme. Hiszen a gazdagon adatolt címszavakból kerekedik ki az a hatalmas és színes tabló, amelyen a város történelmének eseményei és jeles történelmi személyiségeinek alakjai rajzolódnak ki.

A település írott források szerinti története IV. Béla (emlékét dombormű, szobor és utcanev őrzi a városban) uralkodása idején kezdődött. A király 1244-ben kiváltságot adományozott Körmendnek. A XIII. század elején a települést már „civitas-ként” említik az írott források. A középkori városképet elsősorban az egyházi épületek határozták meg. Vélhetően az őslakosok emelték a Szent Márton-templomot, a Szent Erzsébet-templom viszont a hospesek, a német telepések városrészében

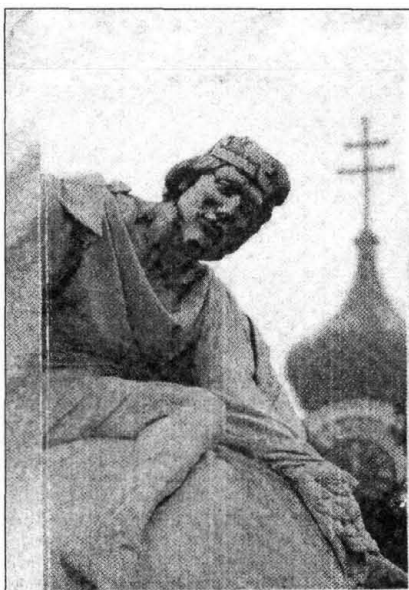
állott. Az Ágoston-rendiek először 1274-ben említett Szűz Mária-kolostora évszázadokon át Körmen-d meghatározó építménye volt. A településen már a középkorban működött plébániai iskola, később, a török időkben Körmen-d történelmi szerepe jelentősen nőtt, amikor Kanizsa eleste után Vas és Zala megyék székhelye lett. Körmen-d földesurai több mint háromszáz évig a Batthyány-család tagjai voltak Kastélyuk ma is áll, és arról is nevezetes, hogy az egyik szárnyában *Batthyány-Strattmann László* orvos, az MTA tiszteletbeli tagja, 1920-ban kórházat létesített, ahol önzetlenül gyógyított, jövedelmének 70 százalékát a betegeire fordította, s többek között ezért – a már élete során is nagy köztisztességnek örvendő orvost – II. János Pál pápa 2003-ban a római katolikus egyház eljárási rendje szerint a „boldogok sorába emelte”. Érdemes megjegyezni, hogy a városhoz szoros szálakkal kötődő Batthyányiakról a róluk elnevezett utca, kórház, könyvtár vagy ez emlékükre emelt szobor vagy az épületet ékítő emléktábla okán, több oldalon ír a szerző. 1945-ben Körmen-d járási székhely lett, városi rangját pedig 1979-ben kapta vissza. Az adatgazdag szócikkek nemcsak a városhoz kötődő személyekről, történelmi eseményekről nyújtanak széles körű ismereteket, de a legfontosabb földrajzi, geológiai képződményekről, a város épületeiről, szobrairól, emlékműveiről, emléktábláiról is szólnak, és a szerző – a rendelkezésére álló források szerint – a készítők nevét és egyéb adatait is föltünteti, sőt mi több, történelmi statisztikai jellegű összeírások adatait is közli. Ezek az adatok az „átlagember”, a „hétköznapi” érdeklődő számára gyakorta nehezen hozzáférhetőek, ezért is hangsúlyos jelentőségűek.

Az „ezerszínű” kaleidoszkóp színes üvegserepeinek játékához hasonlatosan, különféle fénytörésben láttatva mutatja be a szerző városa sokféle arcát, hiszen nemcsak a neves történelmi szereplők, de a „névtelen” hétköznapi emberek, a *Körmen-di Kereskedelmi Kör*, a *Körmen-di Katolikus Nőegylet*, a *Körmen-di Katolikus Legényegylet* stb. tagjai, az iparosok, az ifjú leányok és fiatalemberek, akiknek vallási, erkölcsi és hazafias nevelése folyt az említett egyletekben, valamennyien alakították, formálták, jobbították a városka életét. Az *Achim András utcától a Zsinagógáig* terjedő szócikkek szinte mindenről beszámolnak, ami Körmen-d életét, történelmének alakulását tekintve jelentőséggel bír. A szócikkekben föllelhető idézetek minden esetben idézőjelben szerepelnek; a szócikkek végén olvasható források rövidítései (ezek feloldása a kötet elején, a *Jelek és rövidítések* jegyzékében olvasható) azt is jelzik, „hogy azok teljesebb és részletes megismerését, vagy eredetét hol nézheti meg az érdeklődő”.

„A helytörténelmi lexikon nem szól politikai, ideológiai célokról, nem foglalkozik pártokkal, politikai szervezetekkel, esetleg az ehhez kötődő személyekről is csak akkor beszél, ha az szükséges. Szól a lexikon a város polgárainak régi és mai közösségéről, egyesületeiről, azokban lévő vallási, kulturális és szociális szándékáról” – ekként összegzi szándékait a szerző. A recenzornak pedig engedtesse meg, hogy záró „akkordként” ismét Tamási Áront idézze: „A madárnak s a melegnek szárnya van és szabadsága, az embernek pedig szülőföldje és sok kötelessége”. Vizi László azok közé az emberek közé tartozik, akik a múltjuk iránti elkötelezettséggel és a jövő iránt érzett felelősséggel teljesítették ezt a „kötelességet”. Köszönet érte.

(Vizi László: Körmen-d Helytörténelmi Lexikona. Körmen-d, Faludi Ferenc Könyvtár, 2005. 245 p.)

Bartók Györgyi

Vizi László
KÖRMENDI
HELYTÖRTÉNETI
LEXIKON

3K
3K 3K 3K
3K 3K